

A kétharmadon túl

(Szerzők: Szabó Patrik és Ökrös Dávid)

Április 8-a egyszerre volt az országgyűlési választások és a meglepetések napja. A FIDESZ-KDNP pártszövetség kétharmados győzelmére sem a választópolgárok, sem a közvélemény-kutatók, de még maguk a nyertesek sem számítottak. Összefoglalónk a leadott szavazatok, a magas részvételi arány és a mandátumok eloszlása közötti összefüggés mellett a kedvezményes nemzetiségi mandátum közjogi jelentőségét és a választás eredménye elleni jogorvoslati lehetőségeket mutatja be.

I. Részvételi arány

A Nemzeti Választási Iroda (NVI) adatai szerint az idei választáson összes választásra jogosult állampolgár száma 8 312 264 volt. Ez a szám alapvetően két részre osztható: a magyarországi választójogosultak számára, tehát azokra akik, egyéni választókerületi jelöltre és pártlistára, vagy ha a nemzetiségi névjegyzékben szerepeltek, nemzetiségi listára szavazhattak, valamint a magyarországi lakóhellyel nem rendelkező, levélben, kizárólag országos pártlistára szavazó állampolgárokat. Előbbiek 7 933 815, míg utóbbiak 378 449 főt jelentettek. A teljes képhez tartozik, hogy a magyarországi választójogosultak közül 200 041 választópolgár élt átjelentkezési lehetőségével, és összesen 58 310-en kerültek valamennyi külképviseleti névjegyzékbe.

A választójogosult állampolgárok számának ismeretében vizsgálhatók a részvételi adatok. Az NVI április 12-i adatai szerint a választópolgárok 69,5%-a, vagyis megközelítőleg 5 777 000-en járultak a szavazóurnákhoz. Ezek az adatok a magyar demokrácia történetében a 2002-es választások után a második legmagasabb részvételi arányt jelentik, hiszen az akkor még két fordulós választás első fordulójában a jogosultak 70,53 %-a élt választójogával. A 2014-es és az idei választások részvételi adatait összehasonlítva elmondható, hogy a részvételi arány 8,26%-kal emelkedett, ami azt jelenti, hogy nagyjából 700 ezerrel többen mentek el szavazni, mint a legutóbbi választáson. Ennek ellenére az idei választás két, sokak által alapigazsággként kezelt feltevést is megcáfolt. Amellett, hogy kiderült: a magas részvételi arány nem feltétlenül az ellenzéknek kedvez, az az elképzelés is megdőlt, hogy Budapest ellenében nem lehet országgyűlési választásokat nyerni. Hiszen bár a fővárosban 18 egyéni választókerületből 12-ben az ellenzék szerzett mandátumot, és került kétharmados többségbe, az országos eredmény szerint mégis a FIDESZ-KDNP szerzett kétharmados parlamenti többséget. A kormánypártok vidéken összesen 3 választókerületben (Baranya 01; Csongrád 01; Fejér 04) veszítettek és a többi 85 választókerületben győzelmet arattak. Azzal, hogy a kormánypártok az egyéni választókerületekben 91 és listáról 42 mandátumot szereztek, az Országgyűlésben 133 képviselői helyhez jutva kétharmados, alkotmányozó többséget szereztek.¹

II. A vidék és a kétharmad

A regnáló pártszövetség elsőprő győzelmének az ellenzék koordinálatlan összefogásától a kormány plakátkampányával bezárólag számtalan oka lehetett. Mindazonáltal fontos megjegyezni, hogy az idei rendkívül magasnak számító részvételi arány és az elsőprő győzelem

¹ Lásd a Nemzeti Választási Iroda (NVI) adatait: <http://www.valasztas.hu/ogy2018> (Letöltve: 2018.04.15.)

annak is köszönhető, hogy a kormánypártoknak a vidéken, kisebb településeken élő, alacsony végzettségű szavazókat sikerült az üzeneteikkel a leginkább mozgósítani. Ezt a feltételezést igazolja a HVG azzal kapcsolatos kutatása, hogy a szavazók végzettsége, a lakóhely szerinti településük lélekszáma és kormánypártokra leadott listás szavazatok aránya milyen összefüggést mutat.² A független hetilap szerkesztősége Csongrád és Vas megyében, összesen 276 településen a legutóbbi népszámlálási adatok alapján meghatározta az ott élő diplomások arányát, és összevetette a FIDESZ-KDNP listájára leadott szavazatok arányával.

Amellett, hogy mindkét megyében megközelítőleg 10%-al emelkedett a részvételi hajlandóság, és nagyjából 5%-al több listás szavazatot szereztek a kormánypártok a legutóbbi választásokhoz képest, az eredményeket elemezve egyértelműen megállapítható, hogy annál nagyobb a kormánypártok támogatottsága, minél kisebb egy település és alacsonyabb az ott élő diplomások aránya. Szemléletes példája ennek, hogy az 500 főnél alacsonyabb lélekszámú településeken a Fideszre leadott listás szavazatok aránya majdnem eléri a 70%-ot, míg ugyanez az arány egy 2000 főnél népesebb település esetén 53% közelében mozog. A kutatás szerint a kormánypropagandával szembeni immunitást leginkább a tudás biztosítja, amit az is igazol, hogy az olyan településeken, ahol a diplomások aránya elhanyagolható volt, és a település lélekszámának kevesebb, mint 4%-át jelentette, a leadott listás szavazatok közel 70%-a kormánypártokra esett. Ezzel szemben az olyan településeken, ahol a diplomások aránya a 24%-ot is meghaladta, a listás szavazatok 38 %-a esett a kormánypártokra.

Ezek a számok még jobban érthetővé válnak, ha fontolóra vesszük az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) jelentésében foglaltak.³ A jelentés többek közt arra is utal, hogy a kormánypártok jelentős médiatúlsúlyra tettek szert, hiszen a köztelevízió, a listát állító ellenzéki pártoknak biztosított 5 perc műsoridő ellenére, részrehajlást tanúsított a kormánypártok iránt. A róluk szóló „tudósításoknak több mint 90%-ban pozitív volt a hangvétele, míg az ellenzékről szóló tájékoztatás esetében a hírek 82%-ban negatív volt [...] a TV2 közel egyenlően osztotta el az időt a kormánykoalíció és ellenzéki pártok között, az előbbi szinte kizárólag pozitív kontextusban jelenítette meg, míg az utóbbiakról jellemzően negatív hangvételben tudósított. A jelentés szerint a Hír TV és az ATV nyújtott ezzel ellentétes tudósítást, míg az RTL „műsorai némileg kedvezőbb színben tüntették fel az ellenzéket, mint a kormányt és a kormánykoalíciót”.⁴

Ezek a megállapítások az alacsony lélekszámú településeken élő állampolgárok tekintetében azért különösen fontosak, mert ezek az emberek, általában alacsony jövedelemmel rendelkeznek, és csak a legalapvetőbb telekommunikációs eszközökhöz férnek hozzá. A televíziós szolgáltatók ajánlataiból pedig kitűnik, hogy a kódolatlanul fogható csatornák között a közszolgálati televíziós csatornák és a TV2 mellett kizárólag az RTL szerepel. Az itt élők a rádiókból is kizárólag az MTI híreiből tájékozódhatnak. A jelentés szerint további aggályokat vet fel „a választópolgárok sokszínű információhoz való hozzáférésnek” szempontjából, hogy a megyei napilapok „fokozatosan pártkötődésű vállalkozók kezében koncentrálódtak. [...] Mindezt csak részben ellensúlyozták az interneten és a közösségi

² Dobszay János: Egy párt rendszere. Heti Világgazdaság (HVG), 2018/15, 6-10. o.

³ Az EBESZ jelentését ld.: <https://www.osce.org/hu/odihr/elections/hungary/377413?download=true> (Letöltve: 2018.04.15.)

⁴ Nemzetközi Választási Megfigyelési Misszió Magyarország – Országgyűlési választások, 2018. április 8. [online]. OSCE, ODIHR <https://www.osce.org/hu/odihr/elections/hungary/377413?download=true> (Letöltve: 2018.04.15.)

médiában megjelenő tudósítások, amelyek helyet biztosítottak a sokoldalú és problémaközpontú politikai vitáknak”.

III. Listás szavazatok

Az adott párt listájára jutó szavazatokat a magyarországi választójogosultak, a magyarországi lakóhellyel nem rendelkező választópolgárok által levélben leadott szavazatok, és a kompenzációs szavazatok összege jelenti. A kompenzációs szavazatok, ahogy azt kisokosunk ismerteti, győztes- és vesztes-kompenzációs szavazatokból állnak össze.

1. Hány mandátumot jelentett a győztes-kompenzáció?

A jelenlegi választási rendszer egyik legvitatottabb eleme a győztes-kompenzáció. Ennek értelmében töredékszavazatnak minősül az a szavazatszám⁵, ami az egyéni választókerületben mandátumot szerző jelölt szavazataiból a második legtöbb szavazatot elérő jelölt eggyel növelt szavazatainak kivonása után fennmarad. A jogintézmény igazságosságával kapcsolatos kételyeket, és az azzal kapcsolatos megosztottságot mi sem bizonyítja jobban, mint hogy 2014-ben az Alkotmánybíróság (AB) is arra kényszerült, hogy döntést hozzon a győztes-kompenzáció ügyében. A taláros testület a 3141/2014. (V. 9.) AB határozatban kimondta, hogy akár egy tisztán többségi választási rendszer is alkotmányos lehetne, így a győztes-kompenzáció sem sérti a választójog egyenlőségének az Alaptörvény 2. cikk (1) bekezdésébe foglalt elvét, ezért a választójogi törvény 15.§ (1) bekezdés b) pontja elleni alkotmányjogi panaszt elutasította.

Ahhoz, hogy kiszámíthassuk azon mandátumok számát, amit a pártok a győztes-kompenzációnak köszönhetően szereztek, először meg kell határoznunk, hogy egy-egy párt hány szavazatot szerzett a győztes-kompenzációból kifolyólag.⁶ Ezt a számot ki kell vonni a pártlistára jutó szavazatok számából, és az így kapott számokat kell behelyettesíteni az ún. *D'Hondt mátrixba*.⁷ Fontos megjegyezni, hogy a mátrixban nem 93, hanem a kedvezményes nemzeti mandátum miatt 92 listáról kiosztható mandátummal kell számolni.⁸ A győztes-kompenzáció által eredményezett szavazatok kiszámításához pedig a pártlistára jutó szavazatok számából kell kivonnunk a listára leadott szavazatok és a vesztes-kompenzációs szavazatok számát.⁹ Ennek szemléltetésére a következő egyenlet és a táblázatok szolgálnak.

⁵ Az országgyűlési képviselők választásáról szóló 2011. évi CCIII. törvény 15.§ <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100203.TV> (Letöltve: 2018.04.15.)

⁶ Az országgyűlési képviselők választásáról szóló 2011. évi CCIII. törvény (Vjt.) 15.§ (1) bekezdés

⁷ A d'Hondt-mátrix-ról lásd: <http://www.valasztas.hu/mandatumszamitas> (Letöltve: 2018.04.15.)

⁸ Vjt. 16.§ e) pont

⁹ Lásd a Nemzeti Választási Iroda (NVI) adatait: <http://www.valasztas.hu/orszag-os-listak-eredmenye> (Letöltve: 2018.04.15.)

Párlistára jutó szavazatok = listára leadott szavazatok (+ vesztes-komp. + győztes-komp.)

	FIDESZ-KDNP	LMP	MSZP-PM	JOBBIK	DK
Pártlistára jutó szavazat	4042724	697124	1137512	2350969	598854
listára leadott	2824206	404425	682602	1092669	308068
összes kompenzációs	1285018	292699	454910	1256436	290786
vesztes-kompenzációs	304856	289385	411159	1173722	281127
győztes-kompenzációs	913662	3314	43751	1864	9659
győztes-kompenzáció nélküli összes	3129062	693810	1093761	2349105	589195

Listás mandátumok eloszlása

	FIDESZ-KDNP	LMP	MSZP-PM	JOBBIK	DK	Összesen
jelenleg	42	7	12	25	6	92
győztes-kompenzáció nélkül	37	8	13	27	7	92
különbség	+5	-1	-1	-2	-1	0

Ahogy az adatokból is látszik: az LMP, az MSZP és a DK egy-egy, a Jobbik pedig, két parlamenti helyet veszített, míg a FIDESZ-KDNP összesen öt mandátumhoz jutott győztes-kompenzációnak köszönhetően.

2. A levélben szavazók

A győztes-kompensáció intézménye mellett a választójog külhoni magyar állampolgárok számára történő kiterjesztése is a közéleti viták középpontjába került. A levélben leadott szavazatokat¹⁰ elemezve arra a következtetésre juthatunk, hogy a külhoniak körében is elsöprő győzelmet arattak a kormánypártok, hiszen az 5%-os küszöböt megugró pártok körében az ily módon leadott szavazatok 97,28%-ára tettek szert.¹¹

Mindazonáltal ha az előbbi számításokhoz hasonló gondolat kísérletet hajtunk végre, és a levélben leadott szavazatokat a listára jutó szavazatokból kihagyjuk, azt az eredményt kapjuk, hogy az idei választásokon a levélben leadott szavazatok egyetlen párt számára sem eredményeztek eltérést az általuk megszerezett mandátumok tekintetében. Egészen az adatok 99%-os feldolgozottságáig úgy tűnt, hogy a FIDESZ-KDNP eggyel több és a Jobbik eggyel kevesebb képviselőt küldhet az Országgyűlésbe, azonban az összes levélben leadott szavazat számbavételével ez az eltérés kiegyenlítődt.

	FIDESZ	LMP	MSZP-PM	JOBBIK	DK
Pártlistára jutó	4042724	697124	1137512	2350969	598854
levél szavazat	216120	2079	1244	2053	667
levél nélkül	3826604	695045	1136268	2348916	598187
mandátum	42	7	12	25	6
mandátum levél nélkül	42	7	12	25	6
eltérés	0	0	0	0	0
%-os arány	97,28	0,94	0,56	0,92	0,3

IV. Kedvezményes nemzetiségi mandátum

A 2018-as országgyűlési választás újra lehetőséget teremtett az országgyűlési nemzetiségi képviselő mandátumának betöltéséhez. Utoljára 1933-ban a nemzetiségekért felelős miniszter volt az első és egyben az utolsó képviselő, aki a nemzetiségi érdekeket hivatalból képviselte a

¹⁰Lásd a Nemzeti Választási Iroda (NVI) adatait: http://www.valasztas.hu/orszag-os-listak-eredmenye?p_p_id=ogykiemelteredmenyek_WAR_nvinnrportlet&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_pos=1&p_p_col_count=3 (Letöltve: 2018.04.15.)

¹¹ Lásd a Nemzeti Választási Iroda (NVI) adatait: <http://www.valasztas.hu/levelszavazas-jegyzokonyv> (Letöltve: 2018.04.15.)

Parlamentben. Annak közjog-történeti jelentőségét, hogy a német nemzetiség az idei választáson kedvezményes mandátumot szerzett jól mutatja, hogy Magyarországon ehhez hasonlóra 85 éve nem került sor. De mégis, mit mond erről az alkotmány? Ki is az a nemzetiségi képviselő? Mi a különbség közte, és a szószóló között?

1. A nemzetiségek és az Alaptörvény

Az Alaptörvény preambuluma szerint: „*a velünk élő nemzetiségek a magyar politikai közösség részei és államalkotó tényezők.*” Ezt az Alaptörvény XXIX. cikke is megerősíti, valamint a Záró és egyes rendelkezések 21. pontja kimondja, hogy: „*A Magyarországon élő nemzetiségeknek az Országgyűlés munkájában való, az Alaptörvény 2. cikk (2) bekezdése szerinti részvételét először az országgyűlési képviselőknek az Alaptörvény hatálybalépését követő első általános választását követően megalakuló Országgyűlés munkájában kell biztosítani.*” Ennek értelmében az általuk delegált képviselő elsőbbsége érvényesül az alacsonyabb szinten megtestesített képviseleti formákhoz képest (települési, országos nemzetiségi önkormányzatokhoz viszonyítva) a magyar jogállamiság által biztosított érdekképviseleti rendszeren belül, amely mint legfőbb érdekérvényesítő tényező jelenik meg az alkotmányos rendben. Ebből kifolyólag a nemzetiségeknek érdeke, hogy parlamenti képviselettel rendelkezzenek. Ugyanakkor kérdés, hogy vajon a gyakorlatban is hasonló formát öltve jelenik-e meg az alkotmányos elvek és törvényi determinánsok által szabályozott reprezentáció, vagy röviden fogalmazva: a valóság mennyire tükrözi vissza a jogszabályi kereteket?

2. A nemzetiségi képviselő és a szószóló

Ahhoz, hogy a választópolgár nemzetiségi listára szavazhasson, első lépésként jeleznie kell az illetékes hatóságnál a nemzetiségi választópolgárként történő nyilvántartással kapcsolatos kérelmét, ahol nyilatkoznia kell, hogy mely nemzetiséghez kérelmezi a felvételét, megvallja az adott nemzetiséghez tartozását, illetve megjelöli, hogy a nemzetiségi választópolgárként történő névjegyzékbe vételét az országgyűlési képviselők választására is kiterjedő hatállyal kéri-e. Mindazonáltal egyszerre két nemzetiségi névjegyzékben egy adott választópolgár nem szerepelhet. A választási eljárásról szóló törvény rendelkezése alapján abban az esetben, ha az a választópolgár, akit már egyszer – például a korábbi országgyűlési képviselők választásán – felvettek az adott nemzetiségi önkormányzat névjegyzékébe és annak tartalmának megváltoztatását nem kérelmezte, azon megdönthető vélelem hatálya alá tartozik, miszerint a szóban forgó állampolgár továbbra is ugyanazon nemzetiség tagjának tekintendő: ezáltal a választáson a pártlista helyett nemzetiségi listára és egyéni választókerületi képviselőre szavazhat.¹²

2.1. Hasonlóságok

Alapvetően két releváns jogintézményről beszélhetünk a nemzetiségeket érintő országos képviselet dimenziójában. Ez nem más mint a nemzetiségi szószóló és a nemzetiségi képviselő, amelyek jogállása között legnagyobb különbség abban áll, hogy miképpen nyerik el megbízatásukat, amelyre összeállításunk a továbbiakban részletesebben is kitér. Alapvetően, mindkét tisztviselőben közös, hogy tevékenységüket az identitásuknak megfelelő közösség és a magyarországi nemzetiségek érdekében végzik; együttműködnek nemzetiségeik

¹² 2013. évi XXXVI. törvény a választási eljárásról 255.§ (2) bekezdés

önkormányzataival, intézményeivel és szervezeteivel.¹³ A mindenkori nemzetiségi szószólók és képviselők jogai és kötelezettségei egyenlők, nem utasíthatók, vissza nem hívhatók, és az országgyűlési képviselőkkel azonos mentelmi jog illeti meg őket. Továbbá közös, hogy az Országgyűlés ülésén saját anyanyelvükön is felszólalhatnak, illetve mind a szószóló, mind pedig a nemzetiségi képviselő a nemzetiségek bizottságában foglalnak helyet. Mindazonáltal kérdést csak a törvényben meghatározott személyekhez intézhetnek, így a Kormányhoz és a Kormány tagjához, az alapvető jogok biztosához, az Állami Számvevőszék elnökéhez és a legfőbb ügyészhez.

2.2 Különbségek

2.2.1 Szószóló

A szószóló – aki a nemzetiségi listán első helyen szereplő jelölt lesz – azt a nemzetiséget képviseli az Országgyűlésben, amelyik a nemzetiségi listát állítja, de azon mandátumot nem szerez. Jelentős különbség egy országgyűlési képviselőhöz képest, hogy a szószóló csak abban az esetben szólalhat fel az ülésteremben, ha az adott napirendi pont az általa képviselt nemzetiség érdekeit, jogait érinti, illetve nem rendelkezik interpellációs joggal sem. Jogállásának fontos korlátja, hogy az Országgyűlés ülésein szavazati joggal nem rendelkezik, az állandó bizottságok és a törvényalkotási bizottság ülésein is csupán tanácskozási joggal rendelkezik, és nem lehet nemzetiségi önkormányzat tagja vagy elnöke. Érdekesség, hogy ha a szószóló mandátuma megüresedik, akkor a nemzetiségi önkormányzat által megnevezett, ennek hiányában pedig a listán soron következő jelölt tölti be a mindenkori képviseleti posztot. Mindazonáltal, ha a listán nem szerepel több jelölt, akkor az éppen aktuális országgyűlési ciklus hátralévő idejében, nem fogja képviselni nemzetiségi szószóló az adott nemzetiséget.

2.2.2. Nemzetiségi képviselő és a kedvezményes mandátum

Az országgyűlési nemzetiségi képviselő elsődlegesen abban különbözik a szószólótól, hogy rendelkezik mandátummal, ezért az Országgyűlésben szavazhat is. Megbízását az országgyűlési képviselők választásán elérhető kedvezményes kvóta alapján szerzi meg, ez az úgynevezett kedvezményes mandátum. Ez abban tér el az átlagostól, hogy külön számolják a pártokra leadott listás szavazatoktól és a 93 listás hely rovására kerül kiosztásra. A kedvezményes kvóta számítását akképpen kapjuk meg, hogy az összes országos listás szavazatot elosztjuk 93-mal, az eredményt pedig további 4-gyel. Az így kapott hányados egész része a kedvezményes kvóta, ami végeredményül a kedvezményes mandátum elnyerését eredményezi a nemzetiségi jelölt számára. A gyakorlatban ez úgy néz ki, hogy az összes listára jutó szavazatot (8 754 471) elosztjuk 93-mal, és az így kapott eredményt 4-el továbbosztva megkapjuk a kedvezményes kvótát, ami 23 533. Mivel a Magyarországi Németek Országos Önkormányzatára 26 477 nemzetiségi listás szavazatérkezett, az előbbi kvótát elérte, és kedvezményes mandátumhoz jutott az Országgyűlésben.¹⁴

¹³ 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogáról 21/B. § (1)-(2) bekezdés

¹⁴Lásd a Nemzeti Választási Iroda (NVI) adatait: http://www.valasztas.hu/orszagos-listak-eredmenye?p_p_id=ogylistaseredmenyadatlap_WAR_nvinvrportlet&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_pos=1&p_p_col_count=2&ogylistaseredmenyadatlap_WAR_nvinvrportlet_tabId=tab2 (Letöltve: 2018.04.15.)

V. Választási hibák és jogorvoslat

1. „Baljós árnyak”

A választási eredmények közzétételét követően az ellenzék egy részében megfogalmazódott a kérdés: „Valóban legitim volt-e a választás?”. Erre a feltételezésre számos történés megfelelő alapot teremthetett. Gondoljunk csak a nemzetiségi listák körül kialakult vitákra, amikor számos esetben került sor arra, hogy a választópolgár nem kérte felvételét a nemzetiségi névjegyzékbe, mégis rajta szerepelt. [Az index.hu cikke](https://index.hu/belfold/2018/04/08/volt-aki-a-szavazohelyisegben-tudta-meg-hogy-ukran-vagy-lengyel/?token=5932f27ce9b73c775d4b20a95b6036b0) szerint egy szegedi olvasójuk arról számolt be, hogy a választás helyén értesült arról, miszerint az ukrán nemzetiségi névjegyzékben szerepel, míg egy budapesti lakos hasonló szituációban találta magát, amikor közölték vele, hogy korábban e-mailben kérte a lengyel nemzetiségi névjegyzékbe való rögzítését. Ettől eltekintve több más ügyre is sor került a választások során, mint például a Baranya megye 4-es számú választókerületében lévő Bogdása településén történtek, ahol 136 választópolgár élt szavazati jogával, az urnában viszont 25 egyéni jelőltre leadott szavazat tűnt el; míg az országos párlisták esetében 25-tel több szavazatot számoltak össze, mint amennyien a pártlistákra szavaztak, továbbá az ellenzéki pártokra leadott listás szavazatok mind, kivétel nélkül érvénytelenek voltak. Hasonló anomáliát észleltek a Nógrád megyei 2-es egyéni választókerületben található Dejtár község 1-es számú szavazókörizetében.

Emellett, említésre méltók a marcali központú Somogy megye 3. számú választókerületének 7. számú szavazókörizetében történtek¹⁵, ahol a 727 szavazatból 241 egyéni jelőltre érkező szavazatot, azaz a voksok több, mint 33 százalékát érvénytelenítették. A helyiek elmondása szerint egy kisbuszból előkerülő érvénytelen pecsét következtében alakult ki ez a helyzet, amellyel a mozgóurnát igénylők íveit hitelesítették. Ezek után a szóban forgó hitelesítő eszköz visszakerült a szavazókörbe, aminek következtében számos szavazat érvénytelennek minősült. Ezeket alapul véve merülhetett fel a választási csalás gyanúja és a jogorvoslat iránti igény, de vajon milyen lehetőségek állnak rendelkezésre az elégedetlenkedő állampolgárok részére? Összefoglalónk a továbbiakban a csalással felmerülő kérdéskört, az újraszámolás lehetőségét járja körül.

2. „Server unavailable”

Elsőként érdemes megvizsgálni a választási csalás gondolatát, vagyis hogy történtek-e olyan visszaélések, amelyeket be lehet bizonyítani. Egyik legnagyobb visszhangot a Nemzeti Választási Iroda (NVI) honlapjának 9 óra körüli leállása okozta¹⁶, ami felvetette a gyanút némelyek szemében. Mindezt még az is fokozza, hogy a hvg.hu információi szerint¹⁷, egy fantomcégen keresztül végezték az NVI informatikai rendszerének fejlesztését. Az állítólagos csalásról alkotott teória viszont ott törik apró szilánkokra, amikor is áttekintjük a szavazatok rögzítésének folyamatát. Első körben kétszer is átszámolják a szavazatokat, majd az eredményt

¹⁵ Kalas Györgyi: Volt, aki a szavazóhelyiségben tudta meg, hogy ukrán, görög vagy lengyel. <https://index.hu/belfold/2018/04/08/volt-aki-a-szavazohelyisegben-tudta-meg-hogy-ukran-vagy-lengyel/?token=5932f27ce9b73c775d4b20a95b6036b0> (Letöltve: 2018.04.08.)

¹⁶ NVI: A jelenleg működő technológiával közlik az előzetes eredményadatokat. <https://mno.hu/belfold/nvi-a-a-jelenleg-mukodo-technologiaival-kozik-az-elozetes-eredmenyadatokat-2458748> (Letöltve: 2018.04.15.)

¹⁷Vitéz F. Ibolya: Fantomcég lett a választási rendszer fejlesztője. http://hvg.hu/itthon/201011_fantomceg lett a valasztasi rendszer fejlesztoje (Letöltve: 2018.04.15.)

jegyzőkönyvbe veszik, és az adatokat felviszik az informatikai rendszerbe. Innen kerülnek be a választási rendszerbe az adatok a papír alapú jegyzőkönyvek alapján, amelyek egyeztetésére hasonlóan sor kerül. Ebből kifolyólag, aki csalásra gyanakszik, annak át kell fésülnie az összes papír alapú jegyzőkönyvet – amelyek elektronikus másolatát az NVI nyilvánosságra hozta honlapján –, és ahhoz, hogy komplex, jogilag is beazonosítható csalás beigazolódjon, a jegyzőkönyvek hamisítását is be kell tudni bizonyítani.

3. Szavazatszámoló bizottságok

Érdemes megvizsgálni azt az elemzést¹⁸, amely eredményeképpen látható, hogy a Fidesz-KDNP azokban a szavazóköri körben volt a legsikeresebb, ahol az ellenzéknek egyetlen szavazatszámoló biztosa sem volt. Ahogy növekszik az ellenzéki szavazatszámoló biztosok száma 0-ról 4-re, a Fidesz-KDNP átlagos szavazati aránya lecsökken 52%-ról 46%-ra. Fontos megjegyezni, hogy a kisebb településeken kimagaslóan magas a kormányzó pártok támogatottsága, ami egyrészt – a II. fejezetben taglaltak mellett – az ellenzék erőforrásainak hiányosságából is fakad, hiszen az ellenzéki pártok ezeken a településeken szinte képtelenek tagokat delegálni a szavazatszámoló bizottságokba. Előbbi tényállítás azonban nem támasztja alá a rendszerszintű csalás gyanúját, ahogyan a fent említett választási „bakik” sem igazolják teljes mértékben az ellenszenvet állításait. Összességében tehát elmondható, hogy a rendelkezésre álló információk alapján választási csalás nem bizonyítható, hanem inkább a szavazatszámoló malőrjeiről beszélhetünk. A jelenlegi tényállás alapján, a választási csalás gondolatát el kell vetni és további lehetőségek után kell nézni, amelyek teret engedhetnek az újraszámolási lehetőségek előtt.

4. Kifogásemelés

A jogsértések ellen kétféle módon léphetünk fel: a kifogásemelés és a választás eredménye elleni jogorvoslat által. Előbbi esetében a választási eljárásról szóló törvény rendelkezései alapján az illetékes választási bizottság cselekszik, amely eljár a választásra vonatkozó jogszabály, illetve a választás és a választási eljárás alapelvei megsértésének vizsgálatában. Kifogással élhet (alanyi kör) a központi névjegyzékben szereplő választópolgár, jelölt, jelölő szervezet, továbbá az ügyben érintett természetes és jogi személy, jogi személyiség nélküli szervezet. A kifogás benyújtására a jogszabálysértés napjától számított 3 napos jogvesztő határidőn belül van lehetőség. A választási bizottság határozata után lehetőség nyílik a 3 napon belüli fellebbezésre, aminek az elbírálása – a fellebbezés beérkezésétől számított 3 napon belül – az eljárás második fázisa. Ezt követően még akár a Kúriához is lehet fordulni bírósági felülvizsgálati kérelemmel.¹⁹

5. Újraszámolás

Fontos kiemelni, hogy a szavazatokat, illetve a szavazólapokat eleve két alkalommal számolják meg, és addig végzik ezt a folyamatot, amíg a két számolás eredménye meg nem egyezik. Így tulajdonképpen az újraszámolás által a harmadik számolás valósul meg. Továbbá a TASZ állásfoglalásában kiemelte, hogy önmagában azért, mert az első és a második helyezett jelöltre leadott szavazatok száma között kicsi a különbség, attól még nincs lehetőség az újraszámolásra.

¹⁸ Választási csalás? Csak óvatosan. <https://24.hu/belfold/2018/04/13/valasztasi-csalas-csak-ovatosan/> (Letöltve: 2018.04.15.)

¹⁹ 2013. évi XXXVI. törvény a választási eljárásról XII. FEJEZET A JOGORVOSLAT 208.§-242.§

kérésére. Ehhez mindenképpen azt kell gyanítani, hogy jogsértés történt, és ezért állt elő ez a helyzet. A választás eredménye elleni jogorvoslat teremthet alapot az újraszámolásra. Újraszámolásra országos szinten nincs lehetőség, csupán körzetenként valósítható meg. A választási eljárásról szóló törvény rendelkezései alapján: „A szavazatszámoló bizottság szavazóköri eredményt megállapító döntése ellen csak a választási bizottságnak a választási eredményt megállapító döntése elleni fellebbezéssel együtt van helye.” A fellebbezőnek vagy a szavazatszámoló bizottság szavazóköri eredményt megállapító döntésének törvénysértő voltára, vagy pedig a szavazóköri eredmények összesítésére és a választási eredmény megállapítására vonatkozó szabályok megsértésére hivatkozva lehet jogorvoslati kérelmet benyújtani.

A jogszabályi környezetet és a jelenlegi helyzetet vizsgálva összességben elmondható, hogy a választás kimenetelének teljes felülvizsgálatra nincs lehetőség, azonban kisebb, egyedi ügyekre vonatkozó felülvizsgálatokra rendelkezésre állnak a szükséges törvényi feltételek, amelyek számottevően már nem változtathatják meg az április 8-9-én deklarált végeredményt, mindazonáltal kompenzációt jelenthetnek azokban az egyedi ügyekben, amelyekben tényleges és kézzel fogható jogsértések következtek be.

VI. Összegzés

Összegezve elmondható, hogy az idei választások valóban a meglepetésekről szóltak. Vitathatatlan, hogy a kormánypártok fölényes győzelméhez sok tényező hozzájárult, de ezek közül sem hanyagolható el a választási rendszer átalakítása, illetve azok az aggályok, melyekre jelentésében az EBESZ is felhívja a figyelmet. Az olyan közjog-történeti jelentőségű események mellett mint hogy nemzetiségi képviselő került az Országgyűlésbe, érdemes látni, hogy a jelenlegi kormánypártok immár zsinórban harmadszor jutottak alkotmányozó többséghez, ami – ahogyan azt már korábban is tapasztalhattuk – a hatalommegosztás szempontjából is aggályokat kelthet, hiszen annak ellenére, hogy a Kormány és frakció közjogilag elkülönülő fogalmak, ezek között politikai szempontból jelentős átfedés van. Azzal, hogy a végrehajtó hatalom támaszát jelentő parlamenti többség ismét alkotmányozó többséget jelent, és ez egyetlen pártszövetség kezébe került, féltő, hogy a kormánypártok a törvényhozáson keresztül a független és a jogállami garanciákat biztosító intézmények kárára próbálják növelni politikai befolyásukat. Mindazonáltal, erre remélhetőleg nem kerül sor, hiszen, ahogyan azt már a francia Ember és Polgár Jogainak Nyilatkozata is megfogalmazta: „Az olyan társadalomnak, [...], ahol [...] a hatalom szétválasztását nem hajtották végre, semmiféle alkotmánya nincs”.